

بررسی میزان رضایتمندی از کتاب‌های فارسی عمومی دانشگاهی بر اساس الگوی مفهومی آموزش

فاطره کاظمی

کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

شیما ابراهیمی

استادیار آموزش زبان فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران (نویسندهٔ مسئول)

چکیده

فارسی عمومی عنوان درسی سه واحدی است که دانشجویان رشته‌های گوناگون در دانشگاه‌های ایران ملزم به گذراندن آن هستند. تا کنون صدها عنوان کتاب برای این درس چاپ شده است که نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد نگارندگان آن‌ها سلیقه‌ای عمل کرده و محتوای این کتب از ساختار منسجم و نظام‌مند برخوردار نیستند. از آنجایی که کتاب‌های درسی نقش حائز اهمیتی در میزان یادگیری مخاطبان دارند، نگارندگان در پژوهش حاضر *درسنامهٔ فارسی عمومی محمود فتوحی* و *حبیب‌الله عباسی (۱۳۹۸)* را به عنوان یکی از مطرح‌ترین کتب فارسی عمومی بر مبنای الگوی مفهومی آموزش مورد بررسی محتوایی قرار داده‌اند و میزان رضایتمندی استادان و دانشجویان را از محتوای آن سنجیده‌اند. بدین منظور قسمت مهارت بندنویسی از *درسنامهٔ* مورد نظر به پیشنهاد تعدادی از مدرسان درس فارسی عمومی به عنوان نمونه بر مبنای الگوی مفهومی آموزش بازنویسی شد و دو مدرس یک جلسه به شیوهٔ سنتی و یک جلسه به روش جدید تدریس کردند. سپس به منظور سنجش میزان رضایتمندی از شیوهٔ تدریس، مصاحبه‌ای نیمه‌ساختاریافته تنظیم و در اختیار دو استاد و دانشجویان (۳۱ خانم و ۲۳ آقا مقطع کارشناسی با میانگین سنی ۲۳ سال) قرار گرفت. پاسخ‌ها نشان داد ۹۶٫۲۹٪ از دانشجویان از تدریس *درسنامهٔ* مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش رضایت بیشتری نسبت به تدریس سنتی دارند؛ زیرا این *درسنامه* با بهره بردن از

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

بیان روایت‌گونه، تصویر، صوت و تمرین‌های متفاوت، سبب جذابیت بیشتر درس فارسی‌عمومی و یادگیری راحت‌تر آن می‌شود و میزان خستگی در کلاس را کاهش می‌دهد. همچنین دیدگاه مدرسان نیز دربارهٔ تدریس درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش مثبت است. بنابراین پیشنهاد می‌شود جهت تدریس مؤثرتر درس فارسی‌عمومی به مؤلفه‌های الگوی مذکور در تدوین محتوا و تدریس آن توجه بیشتری شود.

کلیدواژه‌ها: روش تدریس، سنجش رضایتمندی، درسنامهٔ فارسی‌عمومی، الگوی مفهومی آموزش، کلان‌شایستگی

۱. مقدمه

امروزه یکی از مسائل حائز اهمیت در نظام‌های آموزشی بحث روش تدریس و ایجاد نوآوری در آن است که می‌تواند سبب نیل به اهداف عالی آموزش گردد (محسنی، ۱۳۹۶)؛ یکی از مهم‌ترین اهداف آموزش در دانشگاه‌های ایران، معرفی فرهنگ و نیز آموزش زبانی منزه و به دور از نادرستی به دانشجویان است که از جمله وظایف درس فارسی عمومی محسوب می‌شود. این درس تنها واحدی است که به منظور درک و دریافتی کلی از ادبیات فارسی برای دانشجویان رشته‌های مختلف ارائه می‌شود (طالبیان، ۱۳۸۵)؛ بنابراین محتوا و روش تدریس آن بسیار حائز اهمیت است (آهنچیان و عبدلی، ۱۳۹۰). سرشار سده‌ی (۱۳۹۴) معتقد است تولید محتوای درسی بر اساس الگویی جامع می‌تواند گامی در جهت انتخاب روش تدریسی نوین و کاربردی محسوب شود. الگوی مفهومی آموزش^۱ که در بردارنده کلان‌شایستگی‌های شناختی^۲، هیجانی-اجتماعی^۳، حسی-ادراکی^۴ و ارزش‌ها می‌باشد الگویی منسجم و هدفمند است که در سال ۱۳۹۸ با هدف جهت‌دار کردن فعالیت‌های آموزشی ارائه شده است (پیش‌قدم، ابراهیمی و طباطبائیان، ۱۳۹۸). هر یک از کلان‌شایستگی‌های مذکور دارای مؤلفه‌هایی هستند که در امر آموزش مؤثراند و می‌توان از آن‌ها در تدوین کتب درسی و تدریس دروس بهره برد.

کلان‌شایستگی شناختی با توجه به نقش مهم تفکر در آموزش بر ارتقای تفکر انتقادی^۵، خلاق^۶، سیستمی^۷ و آینده‌نگر^۸ اهمیت می‌ورزد. این تفکرات به پرهیز از پذیرفتن صرف مطالب درسی، ساخت ایده‌های نو، اجتناب از مطلق‌نگری و

¹ Conceptual Model of Education (CME)

² Macro competencies

³ Cognitive

⁴ Emotional

⁵ Sensory

⁶ Value

⁷ Critical thinking

⁸ Creative thinking

⁹ Systematic thinking

¹ Future thinking

هدف‌گذاری برای آینده اشاره دارند (پیش‌قدم، ۱۳۹۸). پژوهشگران بسیاری همچون سیزان، چنگ‌ونت و سوکامارت^۱ (۲۰۱۸) و موبس^۲ (۲۰۱۸) در زمینه کلان‌شایستگی شناختی به تحقیق پرداخته و در رابطه با اهمیت به کارگیری انواع تفکر در امر آموزش سخن گفته‌اند. در کلان‌شایستگی هیجانی اجتماعی تأکید بر کنترل هیجانات متفاوت و تقویت مدیریت درون فردی^۳ و میان فردی^۴ دانشجویان است؛ بدین معنا که شناخت و مدیریت هیجانات منجر به ارتقای احساس اعتماد به نفس در فراگیران و بهبود رابطه ایشان با خود و افراد اجتماع می‌گردد (پیش‌قدم، ابراهیمی و طباطبائیان، ۱۳۹۸). در این زمینه نیز پژوهش‌هایی انجام شده است. به عنوان مثال برزگر بفرؤئی، هاشمی و محمودآبادی (۱۳۹۴) و تلخابی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی اهمیت هیجان و تأثیر آن بر آموزش، پیشرفت تحصیلی، انگیزه و حافظه پرداخته‌اند. در کلان‌شایستگی حسی ادراکی درگیر نمودن حواس^۵ مختلف فراگیران و نیز بهره بردن از ظرفیت‌های محیطی^۶ در جهت بهبود کیفیت یادگیری بسیار حائز اهمیت می‌باشد (پیش‌قدم، ابراهیمی و طباطبائیان، ۱۳۹۸). شهبازی، تهماسب و باغ‌عنایت (۱۳۹۴) و خامسی (۱۳۹۶) در رابطه با تأثیر حواس پنج‌گانه و محیط بر میزان، کیفیت و بهبود یادگیری به تحقیق و بررسی پرداخته‌اند. ارزش‌ها و فرهنگ یکی دیگر از مقوله‌های مهم در امر تعلیم و تربیت هستند که نهادینه کردن آن‌ها از جمله وظایف نظام آموزشی محسوب می‌شود (شریعتمداری، ۱۳۸۰)؛ بنابراین پژوهشگرانی چون نریمانی (۱۳۹۵) و غیره به بررسی تأثیر ارزش‌ها و هویت فرهنگی بر جهت‌دار کردن افکار و هیجانات فراگیران پرداخته‌اند. با توجه به اینکه یکی از مهم‌ترین اهداف آموزش، یعنی معرفی ارزش‌ها و مؤلفه‌های فرهنگی به دانشجویان بر عهده درس فارسی عمومی می‌باشد پژوهش‌های بسیاری در رابطه با آن انجام شده است. به طور مثال علائی (۱۳۸۴) و نیک‌پناه (۱۳۹۸) ضمن اشاره به اهمیت زبان و ادبیات فارسی، درباره ضرورت بازنگری در روش‌های تدریس آن سخن گفته و به پیشنهاد تدوین محتوایی جدید برای درس

¹ Sisan, Changwong & Sukkamart

² Mobus

³ Intrapersonal management

⁴ Interpersonal management

⁵ Sensory

⁶ Environmental

فارسی عمومی پرداخته‌اند.

از آنجا که توجه به انواع تفکر، حواس و هیجانات افراد در یادگیری دروس حائز اهمیت است (پیش‌قدم، ۱۳۹۸)، پژوهش حاضر می‌کوشد تا به پیشنهاد تدوین کتاب‌های فارسی عمومی براساس الگوی مفهومی آموزش بپردازد و بدین منظور *درسنامه فارسی عمومی فتوحی و عباسی (۱۳۹۸)* را به عنوان نمونه‌ای از کتب فارسی عمومی دانشگاهی مدنظر قرار می‌دهد. این پژوهش همچنین به سنجش میزان رضایتمندی مدرسان و دانشجویان درس فارسی عمومی از تدریس به کمک *درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش نسبت به روش تدریس سنتی* می‌پردازد و در تلاش است به این سؤالات پاسخ دهد:

۱. چگونه می‌توان از الگوی مفهومی آموزش در تدوین کتب فارسی عمومی بهره جست؟

۲. آیا تدریس *درسنامه فارسی عمومی بر مبنای الگوی مفهومی آموزش رضایتمندی بیشتری نسبت به روش تدریس سنتی* با استفاده از *درسنامه فارسی عمومی محمود فتوحی و حبیب‌الله عباسی (۱۳۹۸)* برای مدرسان و دانشجویان ایجاد می‌کند؟

۲. روش پژوهش

روش تحقیق در پژوهش حاضر کیفی و کاربردی است. در این پژوهش به منظور پیشنهاد تدوین *درسنامه فارسی عمومی فتوحی و عباسی (۱۳۹۸)* بر اساس الگوی مفهومی آموزش، قسمت مهارت بندنویسی به پیشنهاد تعدادی از استادان درس فارسی عمومی انتخاب و بازنویسی شد. به گفته این مدرسان، دانشجویان علاقه‌ای به یادگیری این قسمت ندارند و به جهت رفع تکلیف اقدام به یادگیری می‌نمایند. در مرحله بعد به منظور سنجش میزان رضایتمندی استادان و دانشجویان از تدریس با استفاده از *درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش نسبت به تدریس سنتی* از استادان دانشگاه فردوسی مشهد که برای تدریس از *درسنامه فارسی عمومی فتوحی و عباسی (۱۳۹۸)* استفاده می‌کردند، تقاضای همکاری گردید و دو تن از ایشان که به شیوه سنتی و استادمحور تدریس می‌کردند، پذیرفتند یک جلسه به شیوه سنتی با تکیه بر *درسنامه مذکور* و یک جلسه به کمک محتوای جدید تدریس کنند. استادان در تدریس سنتی از یک فایل پی‌دی‌اف که به طور کامل متن بوده و فاقد جلوه‌های بصری و نیز تمرین بوده است استفاده نمودند و در تدریس به شیوه جدید از محتوای تازه تدوین شده که جهت

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

توجه به مؤلفه‌های الگوی مفهومی آموزش در قالب پاورپوینتی حاوی روایت، صوت، تصویر و تمرین‌های متعدد تنظیم شده بود استفاده کردند. پس از تدریس، برای سنجش میزان رضایتمندی مدرسان و دانشجویان از تدریس با استفاده از درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش نسبت به روش تدریس سنتی، از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. این مصاحبه بر اساس مؤلفه‌های الگوی مفهومی آموزش در هفت سؤال تنظیم گردید:

۱. به نظر شما کدام نوع تدریس حافظه محورتر است و کدام نوع به انتقال مطالب در حافظه بلندمدت بیشتر کمک می‌کند؟ چرا؟

۲. به نظر شما کدام نوع تدریس بیشتر حس کنجکاوی را برمی‌انگیزد؟ چرا؟

۳. به نظر شما کدام نوع تدریس بیشتر بر کار گروهی و تعامل تأکید می‌کند؟ چرا؟

۴. به نظر شما کدام نوع تدریس بیشتر حس و هیجان را درگیر می‌کند؟ چرا؟

۵. به نظر شما در کدام نوع تدریس بیشتر به ارزش‌ها و فرهنگ توجه می‌شود؟ چرا؟

۶. به نظر شما در کدام نوع تدریس بیشتر به تقویت انواع تفکر (انتقادی، خلاق، سیستمی و آینده‌نگر) توجه شده است؟ چرا؟

۷. کدام نوع تدریس احساس رضایت بیشتری را در شما به وجود می‌آورد؟ چرا؟

سؤال اول، دوم و ششم مصاحبه بر مبنای کلان‌شایستگی شناختی و در ارتباط با مؤلفه‌های آن یعنی انواع تفکر طراحی شده است. سؤال سوم بر اساس کلان‌شایستگی هیجانی اجتماعی، سؤال چهارم بر مبنای کلان‌شایستگی حسی ادراکی، سؤال پنجم با توجه به ارزش‌های فرهنگی و آخرین سؤال به منظور سنجیدن رضایتمندی مصاحبه‌شوندگان طراحی شده است. سؤالات این مصاحبه جهت تأیید روایی آن در اختیار ۱۲ نفر از استادان دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد قرار گرفت و به پیشنهاد ایشان اصلاح گردید.

شرکت‌کنندگان در این مصاحبه شامل ۲ استاد آقا و ۵۴ دانشجو از دانشگاه فردوسی مشهد اعم از ۳۱ خانم و ۲۳ آقا بودند و با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. داده‌های به دست آمده از این مصاحبه به صورت توصیفی تحلیل گردید؛ به این

صورت که هر یک از سؤالات مصاحبه به صورت جداگانه مطرح و در ذیل آن اطلاعات مربوط به پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان به همراه نمونه‌هایی از آن‌ها ذکر شد.

۳. یافته‌های پژوهش

۳.۱. بررسی چگونگی تدوین درسنامه فارسی عمومی بر اساس الگوی مفهومی آموزش:

جهت روشن شدن چگونگی تدوین کتب فارسی عمومی بر اساس الگوی مفهومی آموزش برای هر یک از مؤلفه‌های این الگو مثالی از قسمت مهارت بندنویسی *درسنامه فارسی عمومی فتوحی و عباسی (۱۳۹۸)* آورده خواهد شد.

کلان‌شایستگی شناختی به تفکر انتقادی، خلاق، سیستمی و آینده‌نگر اشاره دارد. جهت ارتقای تفکر انتقادی دانشجویان، می‌توان دروس را با طرح یک سؤال آغاز کرد. این روش سبب می‌شود ذهن افراد پیش از ورود به موضوع درس آماده گردد و به چالش کشیده شود. به عنوان مثال: «بندنوشت چیست؟» و «چرا به مهارت بندنویسی مهارت گسترش اندیشه گویند؟». افزون بر این تقویت تفکر خلاق، با طراحی پرسش‌ها و تمرین‌هایی که می‌توانند به تعداد مخاطبان پاسخ‌های درست داشته باشند ممکن خواهد شد. به عنوان مثال: «به نظر شما چگونه می‌توان از مهارت بندنویسی راهی به سوی تألیف جست؟» و «موضوعی انتخاب کنید و به روش خودتان یک بندنوشت همبسته بنویسید». افزون بر این، طرح تمرین‌هایی که سبب درک اجزای یک مفهوم و ارتباط میان این اجزا شود به پرورش تفکر سیستمی افراد منجر خواهد شد. تمرین‌هایی مانند «اجزای داستان کوتاه کاتیا را مشخص کرده بگویید چه ارتباطی میان بخش‌های مختلف آن وجود دارد». با توجه به اینکه تقویت تفکر آینده‌نگر در گرو انتخاب دقیق موضوع، در نظر گرفتن شرایط حال و ارائه ایده‌هایی درباره آینده می‌باشد (سلیمی، ۱۳۹۸) طرح چنین سؤالاتی در جهت پرورش این نوع تفکر می‌تواند مفید باشد: «اگر در آینده بخواهید یک صفحه مطلب برای ارائه در کلاس آماده کنید به چه روش یا روش‌هایی عمل خواهید کرد؟».

کلان‌شایستگی هیجانی اجتماعی به مدیریت درون‌فردی و میان‌فردی اشاره دارد؛ تقویت این مهارت‌ها با بهره بردن از تمرین‌ها و فعالیت‌هایی که بر مهارت‌های فردی و جمعی مخاطبان تأکید داشته باشند، میسر می‌نماید. تمرین‌هایی مانند:

«به کمک هم‌گروهی‌های خود نوع، ساختمان و اجزای بند نوشت فوق را مورد بررسی قرار دهید»، «درباره یکی از تجربیات اخیر خود چند بند بنویسید و در کلاس بخوانید؛ سپس در رابطه با نوع ارتباط این بندنوشت‌ها با یکدیگر بحث کنید».

کلان‌شایستگی حسی‌ادراکی به مدیریت حواس و محیط می‌پردازد. به منظور درگیر نمودن این کلان‌شایستگی می‌توان شیوه‌های متفاوتی را انتخاب کرد و از ابزارهای مختلفی استفاده نمود. به عنوان مثال گونه‌های بندنوشت و توضیحات مربوط به آن می‌تواند در قالب یک مکالمه یا داستان و از زبان شخصیت‌های مختلف در حجمی بسیار کم‌تر از مطالب درج شده در درسنامه بیان شود و فضا و شخصیت‌های داستان نیز با استفاده از تصویر و صوت برای مخاطبان ملموس‌تر گردد. بدین ترتیب حس و هیجان دانشجویان درگیر شده و به بهبود یادگیری در آنان منجر خواهد شد.

ارزش‌ها و فرهنگ می‌توانند در محتوا یا تمرین‌های کتاب گنجانده شوند. به طور مثال در دل روایتی مرتبط با چپستی بندنوشت، می‌توان ارزش‌ها و فرهنگ اقشار مختلفی همچون نویسندگان کتب ادبی و علمی را در قالب شخصیت‌های مختلف به نمایش گذاشت و یا با طراحی سؤال یا تمرین‌هایی مانند «نمایندگان فرهنگی جامعه کدام‌اند؟ درباره آن‌ها چند بند بنویسید.» به ارزش‌ها و فرهنگ توجه نمود.

۲.۳. بررسی میزان رضایتمندی مدرسان و دانشجویان:

در ذیل وضعیت رضایتمندی مدرسان و دانشجویان از تدریس با استفاده از درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش نسبت به تدریس سنتی با استفاده از درسنامه فارسی‌عمومی فتوحی و عباسی (۱۳۹۸) به صورت جداگانه مورد بررسی قرار می‌گیرد:

الف. بررسی میزان رضایتمندی مدرسان از تدریس درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش نسبت به تدریس

سنتی

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

جدول ۱: پاسخ‌های استادان به سؤالات مصاحبه

سؤال	خ مدرس اول	خ مدرس دوم
ام نوع تدریس به انتقال به بلند مدت بیشتر کمک	نواند توجه دانشجویان را جلب کند و مطالب را با اختیار آنها بگذارد. بنابراین قرار دهیم کتاب جدید از می‌نماید.»	علاقمند مطالبی از کتاب مطالب بهتر در حافظه و این مربوط به روش کتاب جدید است.»
م نوع تدریس بیشتر حس مگری را بر می‌انگیزد؟	استفاده از کتابی که چار ابهام کند و مطالب را ندهد.»	شجو بتواند در آن استاد را
م نوع تدریس بیشتر بر کار با دیگران تأکید می‌کند؟	فعالیت‌هایی طراحی شده گروهی تمرکز دارند. به نظر کتاب جدید بر فعالیت ن مثبت است.»	به کار گروهی نیستیم اما سوال می‌توان گفت کتاب مبتنی بر کلان
م نوع تدریس بیشتر حس را درگیر می‌کند؟	اوپر و اصوات که در کتاب ندهاند می‌توانند حس و را درگیر کنند.»	طابق با نیازها و علایق
کدام نوع تدریس بیشتر به ی توجه می‌شود؟	ها و فرهنگ توجه دارند.»	بتنی بر ارتباط ادبیات با
کدام نوع تدریس بیشتر به توجه شده است؟	درس دارد اما در کتاب به این منظور طراحی بیشتر مشارکتی است.»	کتاب مبتنی بر کلان
نوع تدریس رضایتمندی ما به وجود آورد؟	تصاویر و روایت به خوبی کنند. با این حال تدوین پاسخگوی نیازها و علایق بهتر از تحلیل و تدوین تر تدوین شده است.»	ست که در آن دانشجویان نته باشند و این تا حدی است. در مجموع اگر مبنا یم تدریس با کتاب جدید

بنابراین استادان بر این باورند که تدریس با استفاده از درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش به سبب ایجاد مشارکت بیشتر در کلاس بیش از تدریس سنتی انواع تفکر را درگیر می‌کند. به عقیده این استادان تصویر و صوت می‌تواند حس و هیجان مخاطبان را درگیر کند و ایجاد ابهام در هنگام تدریس نیز به برانگیخته شدن حس کنجکاوی مخاطبان کمک

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

می‌کند. لذا می‌توان گفت نظر استادان دربارهٔ تدریس با استفاده از محتوای تازه تدوین شده نسبت به تدریس سنتی مثبت است؛ اما ایشان تألیف کتابی از نو را بهتر از بازنویسی کتب دیگر نویسندگان می‌دانند.

ب: بررسی میزان رضایتمندی دانشجویان از تدریس درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش نسبت به تدریس سنتی:

۱. به نظر شما کدام نوع تدریس حافظه‌محورتر است و کدام یک به انتقال مطالب در حافظه بلند مدت بیشتر کمک می‌کند؟ پاسخ‌ها نشان می‌دهد ۴ نفر از مصاحبه‌شوندگان (۷,۴۱٪) تدریس به شیوه سنتی و ۵۰ نفر (۹۲,۵۹٪) تدریس با استفاده از محتوای جدید را در انتقال مطالب به حافظه بلندمدت مفیدتر می‌دانند. پاسخ‌های گروه دوم در دو گروه قابل تفکیک است:

جدول ۲: وضعیت انتقال مطالب به حافظه بلندمدت در تدریس به شیوه جدید

نمونه	تفاوت
سبب می‌شود فرد توجه بیشتری به کلاس داشته باشد و مطالب بهتر به وی منتقل شود. « تدریس با کتاب جدید راحت‌تر است. زیرا از صوت و رنگ در آن استفاده	نصیر و صوت.
روسی که به شیوه سنتی و با تأکید بر حافظه ارائه می‌شوند پذیرای داستان کتاب جدید به علت استفاده از داستان بیشتر در ذهن ماندگار می‌شود. «	گونه مطالب.

۲. به نظر شما کدام نوع تدریس بیشتر حس کنجکاوی را برمی‌انگیزد؟

پاسخ‌ها نشان می‌دهد ۵ نفر از مصاحبه‌شوندگان (۹,۲۶٪) معتقدند تدریس به روش سنتی حس کنجکاوی را به خوبی برمی‌انگیزد و ۴۹ نفر از شرکت‌کنندگان (۹۲,۵۹٪) تدریس با استفاده از محتوای جدید را برانگیزانندهٔ حس کنجکاوی در خود می‌دانند. پاسخ‌های این گروه در مجموع در دو گروه قابل تفکیک است:

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

جدول ۳: وضعیت برانگیخته شدن حس کنجکاوی و کاوشگری در تدریس به شیوه جدید

نمونه	قوت
سنتی هیچ ایده و مثال خاصی ندارد و در تدریس با کتاب جدید مثال و هن رو به سوی کنجکاوی بیره.» واره با سوال و معما باشد و سنتی نباشد.»	ش و تمرین.
جدید به علت ایجاد ابهام در ذهن به واسطه داستان و تمرین.» را علاقمند به تعقیب داستان ها میکند.»	گونه مطالب.

۳. به نظر شما کدام نوع تدریس بیشتر بر کار گروهی و تعامل تأکید می کند؟

پاسخها نشان می دهد ۳ نفر از مصاحبه شوندهگان (۵۶٪) معتقدند تدریس به روش سنتی بر کار گروهی تأکید زیادی دارد

و ۵۱ نفر از آنان، (۴۴٪) نیز بر این باورند که تدریس با استفاده از محتوای جدید بیشتر از تدریس سنتی بر کار گروهی

تأکید دارد. پاسخهای این افراد در مجموع در دو گروه قابل تفکیک است:

جدول (۴): وضعیت تأکید بر کار گروهی در تدریس به شیوه جدید

نمونه	قوت
بیشتر استاد محور است اما در کتاب جدید تمرینهای شده.» که تدریس با کتاب جدید زیرا در این کتاب مستقیماً ن اساس طراحی شده است.»	های گروهی.
جدید مخاطب را به تعامل دانشجویها با یکدیگر و د تشویق میکند.» جدید به گونه ای است که دانشجویان را به کار یکند.»	مشارکت.

۴. به نظر شما کدام نوع تدریس بیشتر حس و هیجان را درگیر می کند؟

پاسخها نشان می دهد ۲ نفر از افراد شرکت کننده (۳۷٪) اعتقاد دارند تدریس به روش سنتی بیشتر حس و هیجان را

درگیر می کند و ۵۲ نفر از آنان (۶۶٪) نیز بر این باورند که تدریس با استفاده از محتوای جدید بیشتر از تدریس سنتی

حس و هیجان را درگیر می کند. پاسخهای ایشان در دو گروه قابل تفکیک است:

جدول (۵): وضعیت درگیر شدن حس و هیجان در تدریس به شیوه جدید

نمونه	قوت
کتاب جدید حس و هیجان را با بیان روایات و درگیر میکند.» این با جلوه های شنیداری همراه است.»	ی و شنیداری.
پرا مطالب را با داستان توضیح میدهد.» روایت گونه هیجان را درگیر میکند.»	گونه مطالب.

۵. به نظر شما در کدام نوع تدریس بیشتر به ارزش های فرهنگی توجه می شود؟

پاسخ ها نشان می دهد ۵ نفر از مصاحبه شونده گان (۹,۲۵٪) معتقدند در تدریس سنتی به ارزش های فرهنگی توجه زیادی شده است و ۲۰ نفر (۳۷,۰۳٪) معتقدند تفاوت چندانی در این باره در دو روش تدریس وجود ندارد. به علاوه ۲۹ نفر (۵۳,۷۰٪) نیز بر این باورند که در تدریس با استفاده از محتوای جدید بیشتر به ارزش های فرهنگی توجه شده است. پاسخ های این افراد در دو گروه قابل تفکیک است:

جدول (۶): وضعیت تاکید بر ارزش ها در تدریس به شیوه جدید

نمونه	قوت
گفته شده بود تمرینی در این باره طراحی شده اما در تدریس سنتی متر دیده میشود.» تمرینی برای توجه به این مورد طرح شده بود و استاد نیز مجبور به مطرح س بود.»	های مربوط به ی فرهنگی
سنتی فاقد تصویر هستند اما استفاده از تصاویر ملیتی و فرهنگی باعث هنگی میشود.» تصاویر فرهنگی در نظر گرفته شده بود اما کتاب فارسی عمومی فاقد ی است.»	ربوط به ارزش های هنگی

۶: به نظر شما در کدام نوع تدریس بیشتر به تقویت انواع تفکر توجه شده است؟

پاسخ ها نشان می دهد ۲ نفر از مصاحبه شونده گان معادل (۳,۷۱٪) بر این باورند که تدریس به روش سنتی انواع تفکر را به خوبی درگیر می کند و ۵۲ نفر (۹۶,۲۹٪) نیز معتقدند تدریس با استفاده از محتوای جدید بیش از تدریس سنتی انواع تفکر را درگیر می کند. پاسخ های آن ها در مجموع در دو گروه قابل تفکیک است:

جدول (۷): وضعیت درگیر شدن انواع تفکر در تدریس به شیوه جدید

نمونه	تفاوت
کتاب جدید. زیرا مشخصاً تمرین و تصویر برای درگیری تفکر دارد.» ب جدید تمرین فردی و مشارکتی دارد و تفکر را درگیر میکند اما در تاد میگوید و دانشجویان میشوند. بدون درگیر شدن تفکر.»	رین و تصویر
ب جدید که استاد محور نیست و دانشجویها در بحث شرکت دارند تفکر را حیه مشارکتی و تعاملی را تشویق میکند و ای امر سبب تقویت انواع تفکر	به مشارکت

۷: کدام نوع تدریس احساس رضایت بیشتری را در شما به وجود می آورد؟ چرا؟

پاسخها نشان می دهد تعداد ۲ نفر از مصاحبه شوندهگان (۳,۷۱٪) از تدریس به شیوه سنتی و ۵۲ نفر از آنان (۹۶,۲۹٪) نیز از

تدریس با استفاده از محتوای جدید رضایت بیشتری داشته اند. پاسخهای این افراد در مجموع در یک گروه قرار می گیرد:

جدول (۸): وضعیت رضایت مندی دانشجویان از تدریس به شیوه جدید

نمونه	تفاوت
ن و تصویر و صوت زیرا جذاب تر است.» جدید. زیرا تصویر، صوت، داستان، تمرین و ... دارد.» شایستگی زیرا به واسطه روایت جذابیت بیشتری دارد.» جدید. به علت درگیر شدن بیشتر حواس و تفکر.»	به علت تصویری، مرینی بودن مطالب

۴. بحث و نتیجه گیری

بیشتر استادان زبان و ادبیات فارسی معتقدند کتب فارسی عمومی بر اساس ذوق و سلیقه شخصی تدوین شده اند و از روشی نوین و منسجم پیروی نمی کنند (آهنچیان، ۱۳۹۰). این در حالی است که سرشار سدهی (۱۳۹۴) کتب درسی نوین و هدفمند را ابزاری کاربردی در راستای تغییر روش تدریس و به تبع آن ارتقای نظام آموزشی می داند؛ بنابراین نظر به اهمیت درس فارسی عمومی و اهداف آن در نظام آموزش عالی، تدوین کتابی بر اساس اصول آموزش نوین برای آن ضروری می نماید (نیک پناه، ۱۳۹۵). بنابراین نگارندگان در جستار حاضر به پیشنهاد تدوین *درسنامه فارسی عمومی فتوحی و عباسی (۱۳۹۸)*

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

بر اساس الگوی مفهومی آموزش و سنجش رضایتمندی استادان و دانشجویان این درس از تدریس با کمک درسنامه مبتنی بر الگو نسبت به تدریس سنتی پرداختند. یافته‌ها نشان داد جهت استفاده از انواع تفکر در تدوین درسنامه می‌توان از سؤالاتی در آغاز درس، پرسش‌هایی که دارای بیش از یک پاسخ صحیح هستند و تمرین‌هایی که سبب درک اجزای مفاهیم و ارتباط آن‌ها با یکدیگر و نیز منجر به افزایش توان تصمیم‌گیری برای آینده می‌شوند، استفاده کرد. به گفته پیش‌قدم (۱۳۹۸) تفکر در امر تعلیم و تربیت از اهمیت بسیاری برخوردار است و دانشجویان با تقویت تفکر انتقادی، خلاق، سیستمی و آینده‌گر می‌توانند مطالب درسی را به خوبی تحلیل و ارزیابی کنند. یافته‌ها همچنین نشان داد با طراحی تمرین‌هایی با تأکید بر توانایی‌های فردی و گروهی می‌توان مدیریت درون‌فردی و میان‌فردی را در درسنامه مورد توجه قرار داد. بنا بر باور پیش‌قدم، ابراهیمی و طباطبائیان (۱۳۹۸) یکی دیگر از راه‌های تقویت مدیریت درون‌فردی و میان‌فردی افراد توجه به هوش هیجانی ایشان است. افزون بر این‌ها با استفاده از بیان روایی، تصویر و صوت می‌توان مؤلفه مدیریت حواس و محیط را در درسنامه مورد توجه قرار داد و به پرورش آن در مخاطبان کمک نمود. پیش‌قدم، ابراهیمی و طباطبائیان (۱۳۹۸) معتقدند مدرس و مؤلف کتاب، افرادی حس‌آگاه هستند که با استفاده از تکنیک‌های متفاوت می‌توانند حواس و هیجان دانشجویان را کنترل نمایند. به علاوه فرهنگ و ارزش‌ها می‌توانند در دل محتوای یا تمرین‌های درسنامه جای گیرند. سورانی (۱۳۹۵) عقده دارد تدریس با توجه به فرهنگ و ارزش‌ها سبب می‌شود افراد بتوانند در موقعیت‌های متفاوت فرهنگ خود را حفظ کنند و آن را گسترش دهند. یافته‌ها در زمینه سنجش رضایتمندی استادان و دانشجویان نسبت به روش تدریس نشان داد مدرسان بر این باورند که تدریس با استفاده از درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش به سبب ایجاد مشارکت بیشتر در کلاس بیش از تدریس سنتی انواع تفکر را ارتقا می‌دهد. همچنین به عقیده ایشان تصویر و صوت می‌تواند حس و هیجان مخاطبان را درگیر کند و در امر یادگیری مؤثر است. بینز بر این باور است که درگیری حواس در محیط آموزشی باعث می‌شود دانشجو مطالب درسی را بهتر درک و یادآوری کند (به نقل از ابراهیمی، ۱۳۹۸). به علاوه (۹۶,۲۹٪) از دانشجویان از تدریس با استفاده از درسنامه مبتنی بر الگوی مفهومی آموزش رضایتمندی بیشتری نسبت به تدریس سنتی دارند. ایشان

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

معتقدند این نوع تدریس به انتقال مطالب در حافظه بلندمدت، برانگیختن حس کنجکاوی و کاوشگری، تشویق به کار گروهی، درگیر شدن حس و هیجان، ارتقای انواع تفکر و ارزش‌های فرهنگی کمک می‌کند. نیک‌پناه (۱۳۹۸) معتقد است تدوین درسنامه فارسی‌عمومی باید متناسب با اصول آموزش نوین باشد و مقدمات تفکر و اندیشیدن فراگیران را فراهم آورد، از حافظه پروری بپرهیزد، حس کنجکاوی فراگیران را درگیر کند. افزون بر این موارد توجه به ارزش‌ها و فرهنگ می‌تواند باعث پیشرفت آموزش و یادگیری شود؛ بنابراین ضروری است در امر آموزش توجه ویژه‌ای به آن شود (ساعدی، ریزوندی و اصلانی، ۱۳۹۴).

بر اساس مطالبی که تا کنون ذکر شد به نظر می‌رسد اگر کتب درسی بر اساس الگوی مفهومی آموزش تألیف شوند و فراگیران از تدریس بر این اساس برخوردار گردند علاوه بر کسب دانش‌های مورد نیازشان می‌توانند به تقویت مهارت‌های شناختی، هیجانی-اجتماعی و حسی-ادراکی خود نیز بپردازند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در تألیف کتب درسی مدرسه و دانشگاه و تدریس آن‌ها به الگوی مفهومی آموزش توجه بیشتری شود؛ چرا که این امر می‌تواند تحولی در عرصه آموزش ایجاد کرده و گامی در جهت لذت بخش‌تر نمودن کلاس‌های درس و آسان‌تر شدن آموزش و یادگیری برای مدرسان و دانشجویان باشد.

۵. منابع

- برزگر بفرئی، ک.، هاشمی، ا.، زارعی محمودآبادی، ح. (۱۳۹۴). نقش معلم و ساختار آموزش در بهبود هیجان‌های تحصیلی. *اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب‌شناسی جامعه*. یزد: دانشگاه یزد.
- پیش‌قدم، ر.، ابراهیمی، ش.، طباطبائیان. (۱۳۹۸). *رویکردی نوین به روانشناسی آموزش زبان*. مشهد: انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
- تلخابی، م.، باقری نوع پرست، خ.، بزرگی، آ.، صحافی، ل.، محمدی، آ. (۱۳۹۵). انسجام بین شناخت و هیجان در تربیت. *فصلنامه تازه‌های علوم شناختی*. ۱۸ (۳)، ۵-۲.
- خامسی، ا. (۱۳۹۶). *واکاوی نقش حواس پنج‌گانه دانش‌آموزان در کیفیت آموزش و افزایش خلاقیت به منظور ارائه راهکارهای برنامه‌ریزی کالبدی و طراحی معماری (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)*. موسسه آموزش عالی خاوران، مشهد، ایران.
- ساعدی، ر.، ریزوندی، پ.، اصلانی، ا. (۱۳۹۴). بررسی تأثیرات فرهنگ غالب در مدرسه و ارتباط آن با آموزش و یادگیری فراگیران. *اولین همایش ملی راهکارهای توسعه و ترویج علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره و آموزش در ایران*. کردستان: دانشگاه کردستان.
- علائی، ن. (۱۳۸۴). *آموزش تفکر انتقادی و ادبیات*. سخن سمت. ۱۶ (۳)، ۲۵-۴۵.
- نیک پناه، م. (۱۳۹۸). *نقد درس‌نامه‌های ادبیات عمومی و پیشنهاد و راهکارهایی برای بهبود یادگیری فراگیران*. ادبیات پارسی معاصر. ۱ (۱)، ۱۹۶-۱۸۱.

*10th International Conference on
Language , Literature , Culture and History Studies*

Baines, L. (2008). *A teachers' guide to learning multisensory improving literacy by engaging the senses*. Virginia USA: Association for supervision and curriculum development (ASCD).

Changwong, K., Sukkamart, A. & Sisan, B. (2018). Critical thinking skill development: Analysis of a new learning management model for Thai high schools. *Journal of International Studies*, 11(2), 37-48.

Mobus, G. E. (2018). Teaching systems thinking to general education students. *Ecological Modelling*, 373. 13-21.

